BIJVOEGSEL, behoorende bij Hollandsch Zuid-Afrika van 15 Februari 1911, No. 8. (2de Jaargang).

HOLLANDSCH ZUID-AFRIKA.

ADRES VOOR REDACTIE: AMSTERDAM, DAMRAK 95 (TEN KANTORE DER NEDERLANDSCH ZUID-AFRIKAANSCHE VEREENIGING)
ADRES VOOR ALLES, WAT DE ADMINISTRATIE BETREFT: P. VERGERS, VAN WOUSTRAAT 10, AMSTERDAM.

OFFICIEËLE MEDEDEELINGEN

VAN HET BUREAU VAN DE NEDERLANDSCH ZUID-AFRIKAANSCHE VEREENIGING.

De Redactie van het Maandschrift *Hollandsch Zuid-Afrika* (zoowel wat het geïllustreerd gedeelte, als wat het bijvoegsel voor algemeen nieuws betreft) wordt bezorgd onder toezicht van het *Bureau* van de *Nederlandsch Zuid-Afrikaansche Vereeniging.*

HET DOEL DER NEDERLANDSCH ZUID-AFRIKAANSCHE VEREENIGING.

De *Nederlandsch Zuid-Afrikaansche Vereeniging* stelt zich ten doel (zie Art. 1 der *Statuten*):

Binnen de perken, door de internationale rechtsverhoudingen aangewezen, door alle wettige middelen al datgene te doen, wat strekken kan om:

1°. de banden met onze stamgenooten in Zuid-Afrika nauwer toe te halen en, in overleg met hen, aldaar hulpbronnen voor landbouw, nijverheid, handel en andere stoffelijke belangen te openen en te ontwikkelen of de opening en ontwikkeling daarvan te bevorderen;

2°. de publieke opinie zoo ten onzent als in het buitenland over de toestanden in Zuid-Afrika voor te lichten.

Elk streven om bij wijze van propaganda op de zedelijke of godsdienstige gesteldheid der bevolking dezerzijds invloed uit te oefenen, blijft daarbij uitgesloten.

LEDEN EN DONATEURS.

Leden der Vereeniging zijn zij, die met het hierboven (volgens Art. 1 der *Statuten*) omschreven doel instemmen en eene jaarlijksche bijdrage betalen van tenminste *Drie Gulden.* Het boekjaar der Vereeniging loopt van 1 Januari tot 31 December (zie Art. 5 der *Statuten*).

Het staat aan de afdeelingen vrij, *begunstigers* aan te nemen, die eene geringere jaarlijksche bijdrage dan 3 gulden, doch ten minste 1 gulden betalen (zie Art. 5 der *Statuten*).

De algemeene vergadering heeft, op voordracht van het bestuur, de bevoegdheid, *eereleden* te benoemen, die dezelfde rechten hebben als de leden (zie Art. 5 der *Statuten*).

Donateurs zijn zij, die minstens 100 gulden in eens in de kas der Vereeniging storten; ook deze hebben gelijke rechten als de leden (zie Art. 5 der *Statuten*).

Aan de *Leden* der *Nederlandsch Zuid-Afrikaansche Vereeniging* wordt, krachtens hun lidmaatschap en zonder vergoeding van eenigerlei aan de uitgave verbonden kosten, dit Maandschrift *Hollandsch Zuid-Afrika* (zoowel het Geïllustreerde als het Algemeene gedeelte) geregeld toegezonden.

Gedrukt met illustratie-inkt van BERGER & WIRTH, Drukinktfabriek, Amsterdam.

VERKORTE NOTULEN van de Vergadering van het HOOFDBESTUUR DER NEDERLANDSCH ZUID-AFRIKAANSCHE VEREENIGING, op Zaterdag 21 Jan. 1911, ten 1.30 n.m., ten kantore der *Zuid-Afrikaansche Voorschotkas*, Damrak 95, Amsterdam.

Aanwezig de Heeren: De Louter (wnd.-Voorzitter), Van den Berg, Muller, Emous, Bell, Pont en Mansvelt (Secr.)

Afwezig met kennisgeving: de Heeren Middelberg, Lingbeek, Van Reesema, Bruchner, Kiewiet de Jonge en Verkouteren.

De Notulen der vorige vergadering werden gelezen en goedgekeurd.

Aan de orde:

Een aanzoek van een Nederlandsch uitgever om *subsidie voor het uitgeven van een historischen platen-atlas* voor de scholen in Zuid-Afrika. In beginsel wordt dit plan toegejuicht, maar, alvorens over het aanzoek zelf te beslissen, zullen eerst de noodige inlichtingen in Zuid-Afrika worden ingewonnen.

Een aanzoek om *subsidie voor het oprichten eener schoolbibliotheek te V. in den O. V. S.* wordt toegestaan. De uitvoering zal geschieden in samenwerking met de Boeken-commissie van het *Alg. Ned. Verbond.*

Een verzoek om *subsidie voor de zending van Nederlandsche schilderstukken naar Zuid-Afrika,* ten einde de Nederlandsche kunst daar bekend te maken en ingang te doen vinden, wordt met belangstelling en sympathie ontvangen, maar de vergadering is van oordeel, dat deze zaak niet op den weg der Vereeniging ligt, vooral bij den tegenwoordigen stand der geldmiddelen, waaraan reeds zulke hooge eischen gesteld worden.

Overeenkomstig een door het Studiefonds voor Z. A. Studenten ontvangen advies van den Secretaris van den Senaat van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid te Leiden, zullen in overleg met het Studiefonds stappen worden gedaan om, zoo mogelijk, *gelijkstelling van het eind-diploma van het Duitsche Real-gymnasium* met het eind-diploma van het Nederlandsch Gymnasium te bekomen.

Prof. Heeres' geschrift over den *zoogenaamden verkoop van de Kaap* zal, in overleg met Z. H. G., op ruime schaal in Zuid-Afrika worden verspreid.

Stappen zijn gedaan om de gelden, *vroeger door het Haagsche Pro-Boer Comité voor een ambachtsschool in Transvaal bestemd,* doch niet daarvoor benoodigd, voor andere doeleinden, in den geest der schenkers, aan te wenden.

Met genoegen neemt de vergadering kennis van de mededeeling, dat de Provinciale Kerkbesturen der N. H. Kerk zich op de vraag der Synode bereid verklaren, aan *studenten, die zich voorbereiden voor de Evangelie-prediking in Zuid-Afrika,* een aan het Proponents-examen analoog examen af te nemen en daarvoor een getuigschrift uit te reiken, voor welk getuigschrift als leiddraad de gewone verklaring zal moeten dienen, gewijzigd naar eigen inzicht.

Een door den secretaris volgens opdracht opgestelde *lijst van min of meer belangrijke plaatsen in Nederland, waar de Vereeniging niet vertegenwoordigd is,* zal in de bijeenkomst met de Voorzitters, op 11 Febr. e.k., besproken worden en met een aanbevelend woord in het jaarverslag worden opgenomen.

De Secretaris van het Studiefonds voor Z-A. studenten doet *aanvraag om vijf nieuwe beurzen,* waarin zoo mogelijk zal voorzien worden.

Het denkbeeld om, ten behoeve van Z.-A. studenten, hier te lande een leerstoel voor de Geschiedenis van Zuid-Afrika te stichten, wordt ernstig overwogen en zal nader worden voorbereid.

De vergadering neemt kennis van eenige, sedert de laatste vergadering *aangekochte werken over Z. Afrika voor de Bibliotheek* en van de sedert ontvangen *dankbetuigingen* van:

a.) den Secretaris der Boekencommissie van het A. N. V. voor ontvangen restant van eerste uitgaaf van *Prof. Heeres' geschrift over den zoogenaamden verkoop van de Kaap;*

b.) den Wnd Ondersecretaris van Onderwijs der Unie van Zuid-Afrika voor gezonden exx. van *Welckers' Gids v. Z.-A. studenten in Nederland;*

c.) den Wnd Registrateur van het Victoria College te Stellenbosch voor de *bijdrage der Vereeniging tot de Neethling-verzameling;*

d.) van den heer S. voor *genoten ondersteuning* bij zijn studiën hier te lande.

De e.k. vergadering zal plaats hebben, indien noodig, vóór de *bijeenkomst met de Voorzitters* der Afdeelings-besturen op Zaterdag 11 Februari e.k. *de Secretaris,*

Dr. N. MANSVELT.

DINGAANSFEEST.

Het Nationale Monument.

Een enkel jaar uitgezonderd, wanneer de bijeenkomst te Paardekraal, bij Krugersdorp, werd aangegrepen voor een politieke demonstratie, scheen de elken 16den December terugkeerende herinneringsdag van Dingaan's nederlaag en der Voortrekkers bevrijding uit de benauwende en moordende overmacht der Zoeloe-horden een dag van sleur te zijn, gevierd, omdat de feestdag in den officiëelen kalender stond, doch zonder veel geestdrift.

Te oordeelen uit de berichten in de Z.-A. bladen en van correspondenten, hebben de Boeren dit jaar hun feest met grooter geestdrift gevierd dan gewoonlijk het geval is, zoowel in Transvaal als in den Vrijstaat.

Een verblijdend verschijnsel ook is 't, waar te nemen, hoe jong Zuid-Afrika zich aangordt ten strijde tot het bewaren van geschiedenis, taal, zeden en godsdienst en Dingaansdag kiest als den dag, bij uitnemendheid daartoe geschikt om propaganda te maken. Zoo toog Jan Celliers, de dichter, naar een van de bijeenkomsten, gehouden in het distrikt Middelburg, en sprak daar over de waarde van het hoog houden van de taal. Eveneens deed Gustaaf Preller, bekend als de schrijver van Piet Retief. Ook dr. Malherbe, de hoofdredacteur van Die Brandwag, ging in 't Heidelbergsche en sprak over taalbelangen, en dr. Gey van Pittius trok westwaarts en hield nabij Wolmaransstad een gloedvolle rede over 't handhaven van de taal. Die Dingaansfeesten worden brandpunten van nationale kracht, zijn heilzame stortbaden voor menig wankelmoedige in 't geloof aan 't voortbestaan van de Boerennatie. Maar van al die toespraken, gehouden op 16 December l.l., zal die, uitgesproken door president Steyn, wel den diepsten indruk maken. In hem toch zien de Afrikaners hun voorman bij uitnemendheid, omgeven door het aureool van strijd en leed. Een teederheid is er ontstaan tusschen hem en den Afrikaner door zijn lichaamslijden, door 't volksgeloof niet geheel ten onrechte toegeschreven aan zelfopofferend patriotisme, betoond in de oorlogsdagen. Zijn woorden wegen zwaar, „slaan in" en met vertrouwen ziet men op tot hem als den hoogsten, invloedrijksten leider.

Er waren te Balfour, in het Heidelbergsche, waar hij sprak, wel tusschen de drie- en vierhonderd ossenwagens en wel een vijftig karren en vele ruiters, samengestroomd om hem te ontmoeten. Vergezeld van zijn vrouw en twee dochters, kwam president Steyn in den namiddag op het feestterrein aan.

In zijn toespraak ried hij de toehoorders tot kalmte en vastberadenheid onder alle omstandigheden des levens. Hij zette uiteen, hoe men zijn plicht te vervullen had jegens de armen, den noesten arbeid niet mocht schuwen en 't onderwijs moest bevorderen. Hij sprak over de moreel melaatschen onder het volk en wees op den plicht, hen te redden voor volk, godsdienst en taal. Dan wees hij er op, dat, terwijl een deel van de blanke bevolking zinkt, een deel van de zwarte bevolking boven komt en een aanval doet op de economische positie van de blanken. Andries Pretorius heeft in 1838 den nek van den barbaar gebroken en daardoor heeft God, zoo zeide spreker, de Kaffers van Zuid-Afrika geplaatst onder de voogdijschap van de blanken. Nu is het de plicht van den blanke, te zorgen, dat de blanke stam sterker en krachtiger wordt. Ook ried spreker aan, het bloed zuiver te houden, de armen door eerlijken arbeid te sterken en eensgezind te blijven. Eindelijk wees hij er op om, tegenover de pogingen tot verwekking van rassenhaat, kalm, bedaard en vastberaden te zijn. Wijzende op de liefde Gods, eindigde de president onder de diepste stilte met de aanhaling van de woorden van den Psalmist: „Loof den Heere, mijne ziel, en al wat binnen in mij is Zijn heiligen naam."

President Steyn wilde de gelegenheid van zooveel menschen, behoorende tot de Boerennatie, bij elkaar te zien, niet voorbij laten gaan zonder propaganda te maken voor zijn lievelingsdenkbeeld: het oprichten van een historisch monument, gewijd aan de nagedachtenis van de vrouwen en kinderen, die in de concentratiekampen hun leven gegeven hebben. Hij heeft dan ook een afzonderlijke toespraak aan die zaak gewijd alvorens het feestterrein te verlaten. Hij deelde mede, dat er voor dit doel een bedrag van ongeveer £ 9000 bijeen is en dat er minstens £ 10,000 vereischt wordt voor een monument, de Boerennatie waardig. Hij deelde mede, dat de Vrijstaat ongeveer £ 5000 daartoe bijeenbracht, de Kaap £ 2000 en Transvaal ook £ 2000. Hij vond, dat Transvaal in deze niet zijn plicht gedaan had. De Vereenigde Kerk heeft een bedrag van ongeveer £ 4000 bijeengebracht voor een vleugel aan het Weeshuis te Langlaagte. Dit speelde hem vermoedelijk door het hoofd, toen hij zeide (naar het verslag van *De Volkstem*):

De vraag is reeds dikwijls gedaan en wordt nog telkens herhaald: Waarom wordt er niet liever een nuttige inrichting gebouwd, die even goed kan dienen ter herinnering aan die vrouwen en kinderen? Spreker was en is er sterk op tegen, van de zaak gebruik te maken om weer onze zelfzucht bot te vieren en iets op te richten, waar wij levenden ook alweer nut van zouden kunnen trekken. Hoe lang zou het duren, als men iets van dien aard, een hospitaal of een school, oprichtte, of de herinnering van het doel is vergeten? Als er dan over een jaar of twintig een vreemdeling kwam en die zou vragen: waarom is deze inrichting eigenlijk tot stand gebracht? dan zou er geantwoord worden: „O, d'is 'n hospitaal, wat opgerig is v'r 'n paar duisend kinders, wat onder engelse beskerming dood is aan die masels."

Maar den diepsten indruk maakte de President wel, toen hij zeide: „Men had hem gevraagd, hier een woord van aanmoediging te spreken, maar wie moest hij aanmoedigen? Moest hij vertellen, hoe de vrouwen van tijd tot tijd, wanneer zich de gelegenheid voordeed, aan de mannen op kommando hadden laten weten: houdt moed? Als hij dat moest doen, dan weigerde hij. Moest hij aan de mannen, wier vrouw of dochter daar begraven liggen, vertellen, wat zij geleden hadden? Als hij dat moest doen, dan weigerde hij. Als hij de moeder, op wier wang de kus nog brandde van haar in het kamp bezweken lieveling, moest vragen, iets te doen voor het monument, dan weigerde hij. Moest hij de dochter, die daar van haar moeder de laatste boodschap aan den vader ontving, herinneren aan haar plicht tegenover haar doode moeder? Moest hij dat doen, dan weigerde hij. Het ware beter, geen monument op te richten, indien hij aan de hartsstrengen moest trekken om een trippens (3 stuiver) ervoor los te krijgen."

Ook verklaarde President Steyn, dat, zoolang er adem in hem is, hij niet rusten zal, voordat het Afrikaansche volk zijn schuld aan zijn overleden dierbaren heeft betaald en zijn plicht jegens het nageslacht zal hebben vervuld.

Gen. Hertzog.

Aan een correspondentie in *De Volkstem* ontleenen wij het volgende:

„Dinsdag schreef ik: ‚En wat de buitenbevolking van den Vrijstaat van haar dapperen Voorman denkt, dat hebben de verkiezingen wel uitgewezen'. Sedert heb ik, hier en daar — ook buiten — rondgaande, nog heel wat andere bewijzen opgedaan van de geestdrift, welke Hertzog bij de Vrijstaters weet op te wekken. In het district Fauresmith kom je haast in geen enkele Boerenwoning, of zijn portret prijkt er op een van de meest geëerde plekken. En de Kroonstadsche Boeren hebben door de kracht van hun vuisten wel hun sympathie met den grooten Voorman te kennen gegeven. Hertzog moest er een vergadering toespreken. Publiek: deels Engelsch, voor een groot deel Hollandsch sprekend. Hertzog verkiest, als gewoonlijk, zijn eigen taal boven de vreemde; — als men wil, kan men zijn toespraak in 't Engelsch vertalen. De Engelschen, ter vergadering aanwezig, eischen (mogelijk door de meegaandheid van enkele Transvaalsche voormannen aangemoedigd), dat hij van hun taal zal gebruik maken. Hertzog staat zijn man, spreekt Hollandsch en een hartelijk geboe verdooft nu zijn stem. De Boeren kwaad; Hertzog probeert weer; opnieuw wordt hem 't spreken onmogelijk gemaakt. Nu wordt het voor het geprikkeld gemoed van de Boeren toch te erg. Er vallen slagen; de politie wordt er door de Engelschen bij geroepen, doch die houdt men netjes buiten. Hertzog blijft doodkalm 't verloop der zaak volgen, doch even kalm weigert hij toe te geven. Tot een der verstandigste Engelschen (de Burgemeester, die verdient dit eerebaantje te hebben) op het podium springt en onomwonden verklaart, zich te schamen voor zijn landgenooten. Hij is een Engelschman, doch wenschte het niet zijn. Is dat een gedrag voor fatsoenlijke Britten? Zijn woord slaat in, de Engelschen worden mak en Hertzog voleindigt zijn toespraak in zijn eigen taal! Is 't een wonder, dat zooveel kracht spreekt tot het karakter, tot de fantasie van ons publiek? Hoe blij zullen de Vrijstaters zijn, als ze lezen, welk een overwinning hun held reeds aanvankelijk heeft behaald in de schermutseling, die, 21 November, in den Volksraad heeft plaats gehad. Zelfs zijn vijanden zingen zijn roem!"

Journalistiek in Duitsch Zuid-West-Afrika. Er is sprake van het verschijnen van een nieuwe courant in Swakopmund. Indien dit bewaarheid wordt, zal het aantal van in deze Duitsche Kolonie verschijnende bladen reeds tot vier zijn gestegen, nl. *Die Windhuker Nachrichten*, de *Deutsch-Südwestafrikanische Zeitung* en de *Lüderitzbuchter Zeitung*, benevens dan de nieuwe courant. Het is verwonderlijk — in aanmerking genomen de kleine blanke bevolking — dat er plaats is voor zooveel bladen, maar 't spreekt boekdeelen voor het peil van de door deze genoten opvoeding. Analphabeten schijnt men daar niet te kennen.

TAAL- EN STAMVERWANTENBELANGEN.

Te Pretoria is onlangs opgericht een Gemengd Koor, dat van het bestuur der Hoogere Meisjesschool de beschikking heeft gekregen over een prachtige zaal met een uitnemende piano, zoodat de eerste repetitie 10 Januari jl. reeds kon plaats vinden. De heer A. L. Gunning, die dit Hollandsche zangkoor heeft opgericht, roept in *De Volkstem* thans den steun in van hen, die belang stellen in — en wenschen mede te werken aan — het doel, dat men zich bij de oprichting heeft gesteld: de ernstige beoefening der koormuziek.

„Een ons practijk is meer waard dan een pond woorden" schrijft iemand, die zich „Klerk" noemt, in *De Volkstem*. En hij vertelt dan, dat, tengevolge van den eisch van vele Pretoriaansche ingezetenen aan hun winkeliers, om hun rekeningen in het Hollandsch te schrijven, het reeds is voorgekomen, dat een met het Hollandsch op de hoogte zijnde kantoorbediende, wien de dienstbetrekking reeds was opgezegd, door zijn patroon werd teruggenomen, terwijl een andere firma genoodzaakt was, zulk een bediende aan te stellen. „Zoo snijdt het mes naar twee kanten," zegt de inzender; „men helpt zijn landgenooten en men helpt zijn taal."

De Toekomst.

Bij de opening van het congres der Afrikaansche Taalvereeniging te Stellenbosch sprak Gen. Hertzog ten gunste van het streven dezer vereeniging. Hij bespotte diegenen, die er de voorkeur aan geven, zich in slecht Hoog-Hollandsch of Engelsch uit te drukken, inplaats van in hun eigen Afrikaansch. De tijd was voorbij, verklaarde hij, dat iemand als onopgevoed beschouwd werd, alleen omdat hij geen Engelsch kende. Gen. Hertzog beschouwde het Afrikaansch als van onberekenbare waarde ook voor de economische ontwikkeling van Zuid-Afrika. Hij voorspelde, dat over vijftig of honderd jaar *de* taal, welke gesproken zou worden door de Hollandsche Afrikaners, een door het Hollandsch veredeld Afrikaansch zou zijn.

De algemeene praktijk van geneesheeren in Europa en in nieuwere landen.

Op het twaalfde Zuid-Afrikaansche geneeskundig congres te Kaapstad heeft de voorzitter, dr. Murray, een vergelijking getrokken tusschen den „general practioner" in Zuid-Afrika en Europa. Vóór veertig jaren practizeerden in de uitgestrekte Kaapkolonie slechts 40 bevoegde geneesheeren. Dikwijls bleef de dokter een geheele week van huis om zijn ronde te maken. Nu is het aantal artsen zóó vermeerderd en zijn de vervoermiddelen zoodanig verbeterd, dat zulke toestanden niet meer voorkomen. Tevens zorgt een heilzame concurrentie ervoor, dat de artsen niet vastroesten in zelftevredenheid. Maar het is goed, dat het hiermede nog niet zóó ver is, als de spreker het op zijn reis naar Europa heeft gezien. In Zuid-Afrika verricht de „general practioner" gemiddeld beter werk en draagt hij grooter verantwoordelijkheid dan in Europa. Dáár, zoodra zich eenige moeilijkheden voordoen, wordt de patiënt naar den specialist gezonden of loopt hij er heen. Zóó blijft den dokter slechts de droesem der praktijk, wat hem ontmoedigt, hem van zijn zelfvertrouwen, zijn vaardigheid berooft en hem maakt tot een soort geneeskundig makelaar, die zijn meest belangwekkende gevallen liever overdoet, dan eenige verantwoordelijkheid op zich te nemen.

Ter gelegenheid van de uitreiking van prijzen, behaald door deelnemers aan de examens, uitgeschreven door de Kamers van Koophandel, te Kaapstad, hield de heer J. X. Merriman een rede, waarin hij wees op het groote nut van voortgezette studie, ook na het verlaten der schoolbanken. Het speet hem ten zeerste, uit het voorgelezen rapport te hebben vernomen, dat het leeren der Hollandsche taal niet met den noodigen ernst wordt opgevat. Hij vreesde, dat er een soort van vooroordeel bestaat, dat verschillenden weerhoudt, gebruik te maken van de talrijke gelegenheden, om het Hollandsch te bestudeeren. Hun, die zich aan den handel gaan wijden, kan spreker verzekeren, dat ze met de kennis der Hollandsche taal hun waarde verdubbelen. Ten einde dit te verduidelijken, haalde de heer Merriman een geval aan, waaruit bleek, hoeveel moeite het had gekost, om onder de gouvernementsambtenaren iemand, die kennis bezat van de Duitsche taal, te vinden voor het vervullen van een goedbetaalden post. En hij zou wel eens gaarne willen weten, hoeveel van die ambtenaren bekend waren met de Portugeesche taal. Vermoedelijk niet één. — Den heer Merriman zij opgemerkt, dat een scherper zoeken, b.v. onder de Nederlandsche kolonie, hem zeer waarschijnlijk betere resultaten zou hebben opgeleverd.

Ons Land.

Ons Land, het Kaapsche blad, is in December met een zeer goed uitziend Kerstnummer voor den dag gekomen. Verschillende losse gekleurde platen zijn bij de uitgave gevoegd, die, evenals het geheele nummer, een goed getuigenis geven van hetgeen de drukkerij van *Ons Land* kan tot stand brengen. Het Kerstnummer van 1910 heeft een waarlijk rijken inhoud, waaronder eenige verhalen, bekroond in den wedstrijd, door het Kaapsche blad ten behoeve van dit feestnummer uitgeschreven. De redactie deelt in den aanvang mede, dat de deelneming aan deze prijsvraag bevredigend was, al had ze grooter kunnen zijn, en dat in vergelijking met vorige jaren een verblijdende vooruitgang in de hoedanigheid der ingezonden bijdragen valt waar te nemen. Echter lieten in vele gevallen taal en stijl nog zeer veel te wenschen, vooral is dat het geval bij de bijdragen in het Afrikaansch. Het geheele, met dikwijls zeer fraaie illustraties versierde nummer, dat naast bovengenoemde bijdragen nog gedichtjes, historische schetsen, anecdoten en prijsraadsels bevat, zal zeker in de dorpen en op de plaatsen van Zuid-Afrika met vreugde zijn ontvangen. Zoo draagt *Ons Land* ook door deze feestuitgave tot versterking van de positie van de Hollandsche taal in Zuid-Afrika op krachtige wijze bij.

Die Brandwag.

Ook van het veertiendaagsche tijdschrift *Die Brandwag*, gedrukt ten kantore van *De Volkstem*, ontvingen wij een kerstmisnummer, wat inhoud betreft, rijker, meer gevariëerd dan de kerstgave van *Ons Land*, maar wat uitvoering betreft, nog niet geheel vrij van navolging van Engelsch-Afrikaansche uitgaven met hun veelkleurigheid, hun prenten gedrukt in zwart, of bruin, of groen, of paarsch. 't Is zoo jammer! Want *Die Brandwag* is o.i. *het* tijdschrift voor Hollandsch sprekend Zuid-Afrika en in den regel is het frisch en geheel iets eigens en belangwekkend van inhoud. Als typographisch product kon het een zelfde onafhankelijk karakter toonen. In dit opzicht mogen de drukkers zeker een voorbeeld nemen aan de redactie en haar letterkundige medewerkers, die in keuze en veelzijdigheid van onderwerpen en in de wijze van behandeling daarvan blijk geven van frischheid en smaak.

KERK EN SCHOOL.

Het nationaal onderwijs in Zuid-Afrika.

De heer Emous geeft in het *Christelijk Schoolblad* een overzicht van een paar, den huidigen stand van den taalstrijd in Zuid-Afrika typeerende gebeurtenissen, dat wij hier gaarne overnemen.

De Zuid-Afrikaansche Onderwijzers-Unie heeft een goed deel van den tijd harer jaarvergadering te Stellenbosch gewijd aan de bespreking van het medium van onderwijs. De meerderheid der vergaderden achtte de onderwijswet van Gen. Hertzog alleszins bruikbaar als grondslag voor een onderwijsregeling in elke provincie van de Unie. Opmerkelijk nochtans was de rede van Dr. Cillie, van het Victoria College te Stellenbosch.

Volgens hem ging de Hertzog-wet nog niet ver genoeg en droeg zij nog te zeer de kenmerken van een compromis, waarbij men zich niettemin van Hollandsch-sprekende zijde had kunnen neerleggen, indien van de andere zijde die wet niet ware aangevallen. Nu dat laatste wel het geval was, moest hij uitspreken, dat veeleer de Hollandsche Afrikaners reden tot beklag over die wet hadden. Hij betreurde het,' dat er Hollandsch-sprekende ouders gevonden werden, die een kind niet opgevoed achtten, als het geen Engelsch kende. Zijn stelsel zou zijn, dat de moedertaal als voertuig van onderwijs de geheele school door gehandhaafd moest worden met afzonderlijke klassen voor Engelschen en Hollanders. De tweede taal moest als leervak onderwezen worden, en zulks verplichtend voor beide groepen. De Hertzog-wet mocht als staatkundige oplossing waarde hebben, uit een onderwijskundig oogpunt had zij geen waarde. Met kracht verdedigde hij dit zijn standpunt.

Al ging de meerderheid nog niet met Dr. Cillie mede, zoo is het toch onmiskenbaar, dat de woestheid, waarmede de jingo's de regeling van Gen. Hertzog hebben aangevallen, zeer krachtig heeft medegewerkt om de Hollandsche Afrikaners wakker te roepen. Den Generaal heeft die aanval der jingo's volstrekt niet gedeerd. In het openbaar debat heeft hij met zijn kalme, onverzettelijke logica de tegenstanders verslagen of ontwapend. En voorts won hij bij zijn partijgenooten de grootste sympathie ver buiten de grenzen zijner provincie. Dat bleek ook weer bij de opening van het congres der Afrikaansche Taalvereeniging te Kaapstad, waar hij bij zijn optreden met onstuimige geestdrift werd verwelkomd.

Bij die gelegenheid zeide hij ook, dat de tijd voorbij was, waarin de menschen in dit land iemand voor niet opgevoed hielden, die geen Engelsch kende. Van het tijdstip af, toen het den menschen duidelijk begon te worden, dat zij zich niet voor hun taal hadden te schamen, had er een groote geestelijke verheffing van minstens zeventig procent hunner plaats gehad. Hij beschouwde het Afrikaansch als van onberekenbare waarde voor de Hollandsch-sprekende bevolking.

Tot zoover de heer Emous. Een enkele opmerking moeten wij hier aan toevoegen: De taalstrijd in Zuid-Afrika vindt aan Afrikaansche zijde niet meer geboren Nederlanders op de plaatsen der leiders, doch Afrikaners. Die Afrikaner leiders hebben de inzichten van hun voorgangers tot de hunne gemaakt. Scheen het vroeger, dat de Nederlanders met hun overtuiging geen aanraking konden krijgen met de Afrikaners, thans blijkt, dat de Afrikaner leiders het woord spreken, dat in de harten hunner volgelingen leeft. Dit is zulk een enorme vooruitgang, dit getuigt zoo zeer van de toenemende kracht eener volksovertuiging, dat wij gerustelijk kunnen zeggen: bij de agitatie der Jingo's tegen het Hertzogisme begint de Victorie! Het geldt nu niet meer zoozeer Hollandsch Zuid-Afrika tot ontwaken te prikkelen, doch meer, het ontwaakte volk leiding te geven bij de verovering van zijn cultuur-zelfstandigheid. Mannen als Pres. Steyn, Gen. Hertzog, tal van leeraren, onderwijzers, enz., de geheele sympathieke staf van *Die Brandwag*, zullen voor die leiding zorgen.

De heer A. K. Bot hoopt reeds in April a.s. met verlof naar Holland te gaan.

De heer P. Heslinga te Hartebeestspruit, Tr. hoopt met zijn gezin in April a.s., met verlof naar Groningen te komen.

Bij de examens van den Z. A. Taalbond verkreeg nummer 1 van de eerste klasse een van de leerlingen van Van Rijn's correspondentie-klassen te Kaapstad. Als eerste klasse-geslaagden worden aangemerkt, die van de 100 te behalen punten er 75 of meer verwerven.

Mej. B. du Toit, onderwijzeres te Middelburg, Transvaal, die tijdens haar verblijf te Amsterdam zich met zoo goed gevolg beijverd heeft om hare bekwaamheid te vermeerderen, vindt zich zeer naar haar genoegen geplaatst.

Mej. Beatrice Eekhof, onderwijzeres in het Hollandsch aan de Eunice Hooge School te Bloemfontein, slaagde bij de onlangs gehouden Taalbond-examens als eerste in de Hollandsche Litteratuur. Van de twintig candidaten, die zich hadden aangemeld, waren vier afwezig, terwijl van de overige er negen slaagden.

Den 27en Januari l.l. promoveerde te Utrecht tot doctor in de godgeleerdheid, op een proefschrift over het sociale utilisme van Bentham, de heer J. H. J. A. Greyvenstein, die als theol.-proponent van het Seminarium te Stellenbosch naar Nederland was gekomen om zijn studiën hier voort te zetten. Dr. Greyvenstein bevindt zich thans op de terugreis naar het vaderland.

Te Pretoria hebben de heeren M. Vaandrager (Pretoria), P. M. van der Lingen (Middelburg) en J. J. van der Merwe (Ermelo) met drie Engelsch-sprekende onderwijzers, na oproeping door den Directeur van Onderwijs, een samenkomst gehad om de werking van het leerplan te bespreken. Het gemeenschappelijk rapport beveelt vereenvoudiging aan.

In de Officiëele Koerant van de provincie Transvaal van 23 December komt een schedule (lijst) van bepalingen voor, regelende de opleiding van onderwijzers en de toekenning van onderwijzers-certificaten. Het blijkt ons daaruit (oordeelt het *Christelijk Schoolblad*), dat voor onderwijzers, in Nederland gecertificeerd, het verkrijgen van een derdeklasse, of zelfs hooger certificaat, niet moeilijk is. We zien toch, dat, als het maximum-aantal punten, dat voor een examenvak te behalen is, 100 bedraagt, de candidaat nog met 30, soms 25 en voor weer andere vakken zelfs met 20 slagen kan, althans voor het algemeene gedeelte; voor het professioneele gedeelte slaagt hij nog met minder dan de helft, doch meer dan een derde van het maximum aantal punten. En ook wordt niet altijd een examen gevorderd; als professioneele geschiktheid bij de inspectie blijkt, reikt de directeur ook certificaten op voordracht der inspecteurs uit. Uit examen-papieren, welwillend ter kennisneming gezonden, wordt duidelijk, dat de eischen geenszins te hoog zijn. Onder de examinatoren van het laatste examen bevonden zich ook Mej. Adriani en de hh. A. K. Bot, F. H. Olland en F. W. Wagner.

PERSONALIA.

De heer Vixseboxse, architect te Oudtshoorn (K.K.), is benoemd tot Senior lid van het Kaapsche Instituut van Architecten (Fellow of the Cape Institute of Architects).

Te Erasmus (Tr.) is aangekomen Dr. H. Fourie, beroepen predikant bij de Hervormde gemeente aldaar. Dr. Fourie promoveerde onlangs te Utrecht in de godgeleerdheid.

De heer Roché Pohl, een bekend leider der Afrikaansche Taal-beweging te Kaapstad, heeft onlangs zijn betrekking als klerk van den Kaapschen Provincialen Raad aanvaard.

In zijn woning „Leonberg", Hillroad, te Groene Punt bij Kaapstad, is op 1 Januari overleden Ds. Hendrik Carel Vos Leibbrandt, voorheen Archivaris van de Kaapkolonie. Hij bereikte den leeftijd van 74 jaren.

Een Boeren-vriend.

In de plaats van Canon Scott Holland is tot kanunnik van de St. Paul's Kathedraal te Londen benoemd de eerw. heer James Gilliland Simpson, thans kanunnik te Manchester. Wie zou een tiental jaren geleden hebben durven voorspellen, dat deze Anglicaansche geestelijke nog eens naar Londen in een hooge positie zou worden beroepen? Ten tijde van den Oorlog sprak hij onomwonden zijn scherpe afkeuring over dien strijd uit en moest daarvoor, meer nog dan de meerderheid zijner medestanders, hoon en verguizing verdragen. Immers, bijna alle geestelijken van de Engelsche Staatskerk waren voorstanders van den Oorlog tegen de Afrikaners en de eerw. heer Simpson keurde toch al te duidelijk en te scherp die „schanddaad van Engeland" af. Hij werd daarom door de geestelijkheid der Anglicaansche kerk vrijwel geboycot. Thans is dit alles vergeten en met de verguisde Boeren is de eerw. heer Simpson weer in genade en vriendschap aangenomen.

† Ds. Alheit.

In den ochtend van den 31sten December jl heeft te Kleinmond, nabij Botrivier Station, een ontzettend ongeval plaats gevonden, dat aan twee menschen het leven gekost heeft. De welbekende leeraar van de Ned. Ger. Kerk te Ceres (K.K.), Ds. W. A. Alheit, die zich met zijn gezin voor ontspanning eenige dagen te Botrivier bevond, begaf zich des morgens, vergezeld van zijn 14-jarige dochter Isabella en zijn zoon Willie, naar de rotsen om op een plek, welke steeds als veilig beschouwd werd, kreeften te vangen. De zoon was ongeveer 50 treden van zijn vader en zuster verwijderd, toen hij zag, hoe een reusachtige golf over de rots sloeg, waarop dezen — met den rug naar de zee gekeerd — bezig waren, hun netten in orde te maken. De zoon schreeuwde luid, doch helaas, het gevaar werd niet meer bemerkt en vader en dochter verdwenen in de diepte. Onmiddellijk snelde de zoon te hulp en begaf zich op de plaats des onheils te water. Hoewel hij er in slaagde, zijn vader bij den nek te grijpen, moest hij, toen een tweede groote golf over hen heen sloeg en hen naar de diepte sleurde, loslaten. Toen hij zelf op een rots geklauterd was en, na eenige oogenblikken uitgeput ter neder te hebben gelegen, zich weder oprichtte, zag hij nog juist, hoe zijn vader, blijkbaar reeds een lijk, wegdreef in zee. Van zijn zuster kon hij geen spoor meer ontdekken. De overledene laat een weduwe, een dochter en vier zoons na. Algemeen is men onder den indruk dezer droeve gebeurtenis.

Sir Leander Jameson.

Onze Londensche berichtgever schrijft ons:

Nu Dr. Jameson tot baronet is benoemd, komt de Jameson-inval in de Britsche pers ook weer ter sprake. Eigenaardige voorstellingen worden er van dit geschiedkundig feit gegeven. Ik wil die verkrachtingen der historie hier niet vermelden. Genoeg zij 't te zeggen, dat Dr. Jameson in heel de Unionistische pers vrijwel wordt afgeschilderd als een held. Een zoo groot en gezaghebbend blad als de *Times* spreekt, ter gelegenheid van Dr. Jameson's verheffing in den adelstand, van de „famous Raid" (beroemden inval). Famous? Hm! Zoo schrijft men in Engeland geschiedenis.

Maar 't mooiste van allen maakt 't wel het bekende blad *T. P. 's Weekly*. Daarin vind ik 't volgende verhaal: Gedurende de Z. A. crisis was men aan de Kaap zeer verwonderd te bespeuren, dat de heer Chamberlain meer van Dr. Jameson's plannen wist dan de Hooge Commissaris of de heer Rhodes. Men verklaarde, dat hij de gave der helderziendheid bezat. De waarheid echter is, dat een van zijn ondergeschikten, die meer in 't bijzonder belast was met Z. A. aangelegenheden, gedroomd had, dat Dr. Jameson van plan was, de Transvaalsche grenzen over te trekken, en hij was zoo onder den indruk van dien droom geraakt, dat hij hem uitvoerig aan den kolonialen secretaris seinde, met verzoek, hem te machtigen, Lord Rosmead te waarschuwen. De heer Chamberlain was niet iemand, die vatbaar was voor zulk fraais. De feiten echter stelden later den droomer volkomen in 't gelijk."

Wat zegt men wel van zulk een romantische lezing? Die is voor een rechtgeaarden Brit toch heel wat aangenamer dan de scherpzinnige en harde redeneeringen van mannen als T. W. Stead en Dr. Jorissen, die met feiten en data hebben aangetoond, dat de heer Chamberlain niet gewaarschuwd is door een Jozef den droomer, maar dat hij alles wist, omdat hij bij de samenzwering betrokken was en dat hij haar toch niet heeft verhinderd.

Een andere mooie „storie" kabelt de berichtgever van een aantal Engelsche kranten uit Zuid-Afrika. Dr. Jameson zou alleen bereid zijn geweest, een baronetschap te aanvaarden, wanneer Gen. Botha zich eveneens in den Britschen adelstand liet verheffen. Dus alweer een afspraak, waaraan Gen. Botha zich niet zou hebben gehouden: eerst de afspraak over een coalitie-regeering en nu weer deze. Het schijnt een noodlot te zijn, dat Dr. Jameson steeds vervolgt. Bij Doornkop zouden de Boeren zich volgens hem ook al niet aan de voorwaarden van den wapenstilstand en later aan die van de overgave hebben gehouden. Sir Leander is in dit opzicht niet gelukkig. Maar hij is nu baronet en dit vergoedt veel, zelfs dat Gen. Botha 't niet is.

Men heeft weer een nieuwe parasiet ontdekt, welke de slaapziekte overbrengt, en wel een, welke veel verschilt van die, welke men tot dusverre voor het overdragen der gevreesde ziekte aansprakelijk stelde. De vlieg, welke de vroeger bekende parasiet overdraagt, is de „glossina palpalis" en die, welke verantwoordelijk is voor de nieuwe parasiet, heet „glossina morsitans", een soort tsetse. Als deze mededeeling waarheid bevat, zal 't veel moeilijker zijn, de ziekte tegen te gaan dan men tot dusver ook maar heeft gedroomd, want de nieuwe soort vlieg wordt in Rhodesië, in Transvaal en zelfs in Zoeloeland gevonden.

HANDEL EN NIJVERHEID.

Door den heer C. Cloete werd onlangs de plaats Concordia, district Bethlehem (O. V. S.) ten verkoop aangeboden. Het hoogste bod (£ 4.5.— per morgen) werd echter van de hand gewezen.

Ter verbetering van de haveninrichtingen te Beira worden door de Beira-spoorwegen, onder toezicht van den heer Webberley, werken uitgevoerd, waarvan de kosten £ 80.000 bedragen.

Door Minister Sauer werd aan den Unie-Volksraad medegedeeld, dat bij de spoorwegen in Natal niet minder dan 3500 Indische koelies in dienst zijn en dat voortaan geen gebruik meer zal worden gemaakt van zulke werkkrachten.

De Natalsche walvischvaarders, hun sub-arctisch bedrijf besturend van uit hun in sub-tropische omgeving gelegen kantoren, hebben een goed seizoen achter den rug. De totale waarde van de opbrengst van ongeveer 500 walvisschen wordt geschat op £ 70.000.

Na afhandeling van de agenda in de jongste vergadering van de afd. Nieuwolda en N. Scheemda (Gron.) van de Gron. Mij. van Landbouw en Nijverheid, werd door den voorzitter (den heer H. Waalkens) gewezen op hetgeen in dit blad is gepubliceerd over de besprekingen met de vertegenwoordigers der N. Z. A. V. en andere Z.-A. Vereenigingen en werd besloten die heeren uit-te-noodigen, voor genoemde vereeniging een voordracht te houden over de emigratie van ondernemende, kapitaal-krachtige landbouwers naar Zuid-Afrika.

Mijn-belasting

De Unie-Volksraad heeft op voorstel van de Regeering besloten, een belasting van 10 % te heffen op de winsten van goud- en diamantmijnen en van 2½ tot 6 percent op die van steenkool- en andere mijnen. Voor de Transvaalsche goudmijnen blijft de belasting als ze was. De Beers betaalt nu ongeveer evenveel aan winst-belasting als vroeger aan inkomstenbelasting. De rivier-delvers langs de Vaal-rivier, die voor eigen risico werken, zullen practisch vrijgesteld zijn van belasting, want winsten van £ 1000 en minder worden niet belast, terwijl bovendien voor private delvers £ 750 per jaar aftrek wordt toegestaan, zijnde het bedrag, dat als vergoeding voor eigen arbeid kan worden berekend. Rivier-delvers, die meer dan £ 1750 per jaar uit hun bedrijf maken, zullen wel met een lantaarntje gezocht moeten worden. Toch blijft de belastingheffing, over geheel Zuid-Afrika genomen, nog zeer ongelijk. In Transvaal behoort toch drie vijfde gedeelte van elken diamantmijn aan den Staat. In den Vrijstaat twee-vijfde gedeelte, terwijl deze provincie bovendien nog twee-vijfden van de winst opeischt. In Natal en in het grootste gedeelte van de Kaap-kolonie (niet b.v. te Kimberley) is de Staat eigenaar van alle minerale rechten; in Transvaal, Vrijstaat en Grikwaland-West (Kimberley) de grond-eigenaar. Een herziening van de mijn-wetgeving, om de juridische en fiscale positie voor geheel Zuid-Afrika gelijk te maken, is in voorbereiding.

Zuid-Afrikaansche Spoorwegen.

Volgens officieële berekeningen vertegenwoordigen de spoorwegen in de Unie van Zuid-Afrika thans een waarde van £ 100,000,000. De kosten van aanleg (die voor de havens inbegrepen) waren £ 98,000,000, van welk bedrag £ 77,400,000 is geleend. De spoorwegen alleen kostten het land £ 63,116,000. Daarvoor beschikt de Staat nu over 7000 Engelsche mijlen aan spoorlijnen, waaraan 21.000 blanken hun brood verdienen. Binnen een jaar zullen nog 638 Eng. mijlen spoorweg zijn voltooid. De commissie (spoorweg-raad), die met de leiding en administratie van spoorwegzaken is belast, beschikt nu over een geaccumuleerd overschot van 4½ millioen pond sterling, waarvan ruim £ 1,000,000 dienen zal, om het tekort in de algemeene schatkist te dekken, terwijl ongeveer £ 2,000,000 zal worden besteed voor den aanleg van nieuwe lijnen. Alle spoorwegen, ook de voedingslijnen, hebben 't afgeloopen jaar, sommigen voor het eerst sedert hun opening, een overschot op de exploitatie opgeleverd. Dit pleit voor den vooruitgang van landbouw en industrie in Zuid-Afrika. Maar nu is de spoorweg-raad volgens de grondwet verplicht, binnen vier jaar zulk een tarieven-regeling voor-te-stellen, dat de administratie voortaan niet meer dan rente en aflossing van het aanlegkapitaal na afschrijving voor noodzakelijke vernieuwingen, mag overhouden. Dan is het met de zoete winstjes gedaan, doch tevens met de indirecte-belasting heffing door middel van hooge spoorweg-tarieven, die tot heden in Zuid-Afrika gewoonte was, tot voordeel der mijn-besturen, tot verdriet der consumenten en producenten in het binnenland.

De Handel van Zuid-Afrika.

De heer Chiappini, de handels-commissaris van Zuid-Afrika te Londen, heeft een onderhoud toegestaan aan een medewerker van de *Daily Telegraph* over de vooruitzichten van handel, landbouw en nijverheid, nu al de provinciën onder één bestuur vereenigd zijn. Hij was zeer optimistisch gestemd en sprak opgewekt zijn onbepaald vertrouwen in de toekomst uit.

„Het eerste jaar van de Unie zal 't beste jaar zijn, dat men tot dusver heeft gekend. Ik was verbaasd te zien, met welk een geestkracht en goeden uitslag de Boer de moderne en wetenschappelijke landbouw-methoden toepast. De voornaamste vooruitgang is merkbaar in den mieliehandel. In 1906 werden er, om zoo te zeggen, geen mielies uit Zuid-Afrika uitgevoerd. Toen begon de Regeering er zich mee te bemoeien en verzekerde den verbouwer goedkoope scheepsvrachten, stelde een eenvormig stelsel van sorteering vast en maakte 't den Boer zoo gemakkelijk mogelijk om goed zaad te krijgen. Het gevolg was, dat er in 1909 666.000 quarters mielies en in 1910 800.000 quarters werden uitgevoerd. In 1911 zal dit cijfer nog hooger worden. De mielieoogst van Zuid-Afrika zal op de wereldmarkt invloed oefenen."

„Deze uitvoer van mielies is een belangwekkend voorbeeld van 't welslagen van Regeeringshulp bij den handel. De fruituitvoer is een tweede voorbeeld, dat al evenzeer reden tot verheugenis geeft. Zes jaar geleden werden er 60.000 kistjes met vruchten per jaar naar Engeland gezonden. Thans is dit cijfer gestegen tot 200.000 kistjes per jaar en er is alle reden om te verwachten, dat het nog grooter zal worden."

„'t Zuid-Afrikaansche fruit wordt nu verkocht in Nieuw York, St. Petersburg, Weenen en Kopenhagen, en verder in verscheidene steden van 't Europeesche Vasteland, (ook te Amsterdam). Ik ben nu bezig, er een afzetgebied voor te zoeken in Zuid-Italië en Noord-Afrika."

Nederland in Duitsch Oost-Afrika.

In de *Nieuwe Rotterdamsche Courant* publiceerde Mr. Dr.

J. C. Overvoorde, gemeente-archivaris te Leiden, die op het oogenblik een studiereis in Engelsch-Indië onderneemt, eenige schetsen over het ontstaan en den huidigen toestand van de bloeiende Duitsche kolonie in Oost-Afrika, die hij op zijn reis aandeed. „Ook voor Nederland," aldus sluit deze correspondentie, „is de voorspoed dezer kolonie en van Engelsch Oost-Afrika van groote beteekenis, daar ons land zich een waardige plaats op handelsgebied heeft verzekerd. Voor het Duitsche gedeelte ontbreken mij hier de gegevens, doch deze zijn eenigszins te benaderen aan de hand van die voor het Britsche protectoraat volgens het jaarrapport over 1909/1910. Van den totalen invoer in 1908/9, groot £ 797,000, bedraagt die uit Europa buiten Engeland £ 165,500, waarvan £ 48,000 uit Nederland, hetwelk hiermede van de Europeesche staten de derde plaats inneemt, na Engeland en Duitschland. Vrijwel over geheel Midden-Afrika vindt men de produkten van de bekende fabrieken van Van Heek en van Van Vlissingen en de gedrukte katoentjes van de Leidsche Katoenfabriek. Een groot deel van het aardewerk, dat de negers gebruiken, vertoont het merk van de Maastrichtsche fabrieken van Regout, en de tabak van Nelle te Rotterdam heeft zich zóó de gunst der negers verworven, dat andere importeurs getracht hebben, de bekende verpakking na te bootsen. Ook de jeneverstokerijen vonden hier een belangrijken afzet en in haast geen „bar" ontbreekt het bekende produkt van Hulstkamp te Rotterdam. Van onze koloniën wordt geen invoer vermeld, doch waarschijnlijk zou ook voor onze Oost-Indische produkten hier wel een markt te veroveren vallen. Uit Engelsch-Indië toch, waarmede van Zanzibar uit steeds belangrijke handelsrelaties werden onderhouden, is de invoer zoowel in Duitsch als in Engelsch Oost-Afrika van groote beteekenis, en een gedeelte van de daartoe behoorende produkten zouden ook uit onze koloniën kunnen betrokken worden, wanneer voor een goedkoop vervoer de gelegenheid kon gevonden worden door een overeenkomst tusschen onze Indische stoomvaartmaatschappijen en de Duitsch Oost-Afrika lijn via Port Said of Suez of met een der van Colombo op Oost-Afrika varende maatschappijen."

De Zeven Provincien.

Reuter's correspondenten in de havenplaatsen van Zuid-Afrika hebben de reis van den Nederlandschen oorlogsbodem *De Zeven Provinciën* met onverdeelde belangstelling gevolgd en van al de „faites et gestes" der bemanning getrouwelijk verslag gedaan. Waarvoor we dien correspondenten dankbaar zijn. En uit den inhoud daarvan zullen misschien onze Nederlandsche autoriteiten de overtuiging hebben geput, van hoeveel *nut* het is, voor de Nederlandsche belangen in Zuid-Afrika, voor verhooging van ons prestige aldaar, voor de uitbreiding der Nederlandsch-Zuid-Afrikaansche betrekkingen, als nu en dan, met niet al te groote tusschenruimten, zulk bezoek wordt herhaald. Enkele feiten, in verband met dit bezoek, willen we in herinnering brengen.

Op den geboortedag van prinses Juliana hadden de te Kaapstad wonende Nederlanders pitten van oranjeboomen gepoot. De jonge planten werden in tegenwoordigheid van den Nederlandschen consul-generaal, senator Reitz, de officieren van den oorlogsbodem *De Zeven Provinciën* en vertegenwoordigers van de Hollandsche Afrikaners naar den stedelijken plantentuin overgebracht. De consul-generaal zeide in zijn welkomstwoord tot de tegenwoordig zijnde Nederlandsche officieren en burgers, dat het leven van een Oranjeboom beteekenisvol en vol symboliek was voor Nederlanders en Nederlandsch sprekende Afrikaners. Hij merkte voorts op, dat de plek, waar de Oranjeboomen werden geplant, de plaats was van den proeftuin, door de oude Nederlandsche Oost-Indische Compagnie aangelegd. De commandant van het oorlogsschip beantwoordde de welkomstrede. De plechtigheid werd met het zingen van het Nederlandsche volkslied besloten.

De officieren van het Nederlandsche pantserschip hadden den Donderdag d. a. v. op Groote Schuur, de Kaapsche residentie van Gen. Botha, een „picnic", gevolgd door een „smoking-concert" of gezellige bijeenkomst voor mannen alleen. Den vorigen dag had de Nederlandsche consul, de heer Van Oordt van Lauwenrecht, een receptie gehouden in het Mount-Nelson-hotel, die werd bijgewoond door de vreemde consuls en de autoriteiten. Den dag na het bezoek aan Groote Schuur werden aan boord de kinderen feestelijk onthaald.

In Engelsche bladen vinden wij vermeld, dat de officieren van *De Zeven Provinciën* een voetbal-elftal hadden gevormd, dat uitkwam tegen een elftal uit het te Kaapstad in garnizoen liggende Hampshire-regiment. De uitslag was bedroevend voor onze zeemacht: 7—0, in 't voordeel der Engelsche landrotten.

Toen het schip Kaapstad verliet, werden saluutschoten gewisseld met de batterijen van het kasteel. Bij de receptie aan boord, Maandag gehouden, boden de matrozen een portret van het schip in lijst aan het Nederlandsch Verbond aan, als bewijs van dankbaarheid voor de gastvrijheid. Gedurende het verblijf te Kaapstad werden officieren en manschappen op royale wijze onthaald, voornamelijk door de Afrikaners en Nederlanders.

De *Zeven Provinciën* vertrok daarna naar Durban, waar het schip zes dagen is gebleven De kapitein en vele officieren maakten van daaruit een uitstapje naar Pretoria, waar verschillende feestelijkheden plaats hadden.

Daar hadden zich de heeren F. C. Eloff, J. Eloff, H. D. van Broekhuizen, H. C. Jorissen, H. C. Bredell, dr. W. M. R. Malherbe, P. de Kock, D. P. Liebenberg, Iz. van Alphen, Gen. Chris. Muller, A. C. Romijn, Abr. de Kock, dr. Gey van Pittius, T. N. de Villiers, J. Marais, adv. N. J. de Wet, Carl Jeppe en verscheidene andere heeren geconstitueerd tot een commissie om de feestelijke ontvangst te organiseeren. In de eerste bijeenkomst zeide Ds. van Broekhuizen, dat men gaarne van dit eerste bezoek van een Nederlandschen oorlogsbodem aan Z.-A.'s kusten na de „Gelderland", — die in 1900 wijlen President Kruger naar Europa voerde, — gebruik wenschte te maken om een uitnoodiging tot den commandant te richten, vragende of eenige zijner officieren niet gedurende een dag of wat de gasten konden zijn van Pretoria's Afrikaners.

De ontvangst was overweldigend. Nederlanders en Afrikaners zetten hun beste beentje voor. Op den dag van het bezoek werden de kommandant, officieren en manschappen van *de Zeven Provinciën* aan het station verwelkomd door den burgemeester en een publiek van etteljjke duizenden. De bezoekers gingen in optocht, voorafgegaan door de muziek van het 3e regiment huzaren, naar hun kwartier. De geestdrift van de Hollanders onder het publiek was zoo groot, dat zij den stoet verbraken.

De heer F. Kromhout, thans werkzaam te Ladysmith, Natal, is zoo gelukkig geweest, het IIIde klasse onderwijzerscertificaat van Transvaal zich toegekend te zien en dat zonder examen, derhalve op 't rapport van den inspecteur, met betrekking tot zijn onderwijs in het Engelsch. Hij is, ook wat zijn werkkring betreft, alleszins tevreden.

GEMENGDE BERICHTEN.

In verband met de aan verschillende Afrikaners door de Engelsche regeering verleende onderscheidingen, zooals de titels van baron, enz., merkt *Ons Land* op: „Wij hebben reden te meenen, dat aan andere hooggeplaatste personen titels zijn aangeboden, doch dat zij hebben geweigerd, deze titelste aanvaarden."

Het Z. A. Museum.

Over het proces der Boeren-voormannen en Dr. Leyds contra den heer Hidde Nijland (dat, gelijk men weet, onlangs weder voor de Rechtbank te Dordrecht is in behandeling geweest) schrijft *De Volkstem* o. a.: „'t Heele geding is 'n inbedroevende affaire, die nooit had moeten zijn voorgekomen." En verder: „'t Is jammer, dat dit proces ooit is moeten gevoerd worden, want 't heeft reeds in wijden Zuid-Afrikaanschen kring groote verontwaardiging gaande gemaakt, terwijl ook in Nederland de pijnlijkste gevoelens er door opgewekt werden." *De Volkstem* spreekt het vertrouwen uit, dat er spoedig een einde aan de zaak zal worden gemaakt door behoorlijke teruggave van de historische voorwerpen.

Identificatie van gesneuvelden. Pres. Steyn heeft alle gewezen Commandanten, Veldkornetten en andere Vrijstaatsche officieren gedurende den jongsten oorlog opgeroepen om behulpzaam te zijn bij het voltooien van het identificatie-werk, tijdens den Oorlog door het Roode-Kruis Identificatie departement aangevangen, doch niet voleindigd. De lijst van in den Oorlog gesneuvelde of aan ziekte overleden burgers in de Republikeinsche legers is nimmer geheel gereed gekomen. Nu is de Unie-Regeering van plan, dit werk der menschlievendheid ten einde te brengen. In Transvaal is daarmee reeds een begin gemaakt. Thans zal het ook in den Vrijstaat geschieden. De heer P. L. A. Goldman, ambtenaar aan het Departement van Binnenlandsche-zaken te Pretoria, is aangesteld om zorg te dragen voor de registratie der namen.

£ 5000 voor het verlies van een zetel.

Zekere heer P. C. Simmons was een der ongelukkige Unionistische candidaten in Transvaal voor een zetel in den Unie-Volksraad. Een Engelsch blad in het district, waar hij stond, bestreed hem en gebruikte als argument, dat de heer Simmons, als lid van den gewezen Transvaalschen Volksraad, verantwoordelijk was voor het werkeloos-worden van 3000 mannen en dat hij driemaal gestemd had tegen het verstrekken van voedsel van regeeringswege aan arme kinderen. Aan die mededeelingen, welke hij als laster beschreef, weet de heer Simmons zijn nederlaag en hij stelde een eisch tot schadevergoeding in tegen het blad. De rechter gaf vonnis in zijn voordeel en den teleurgestelden candidaat werd £5000 toegekend.

Kaffer-politie.

Den 15den December deden drie kaffers aangifte op het politie-bureau te Langlaagte (Witwatersrand), dat zij door vier rasgenooten, volgens hun zeggen: agenten van politie, waren beroofd. De Europeesche politie-dienaar, King, en een detective gingen toen, ieder in verschillende richting, op zoek, om de roovers te vinden. King, vergezeld door een der klagende kaffers, vond de roovers in een spelonk en werd daar, onverhoeds, aangevallen en vermoord. Zijn kaffer-metgezel vluchtte en berichtte het geval te Langlaagte. Onmiddellijk trok een detachement politie, 100 man sterk, uit, om de bende op te sporen, doch, ofschoon den geheelen nacht door werd gezocht en vele Boeren hun hulp verleenden, slaagde men er alleen in, het lijk van den vermoorden King te vinden. De boosdoeners waren spoorloos verdwenen.

Het telegraaf-geheim geschonden.

Het zal wel voorgekomen zijn gedurende de jongste algemeene verkiezingen in Zuid-Afrika, dat Transvaalsche Boeren, die de positie van veldkornet bekleeden, ten gunste van nationalistische candidaten werkzaam zijn geweest, niet *qualitate qua* natuurlijk, maar in de uitoefening van hun rechten als burger van den staat. Gen. Botha ontkende steeds, dat zulke veldkornetten in de verkiezing als veldkornetten waren opgetreden. Nu werd door Sir George Farrar in den Volksraad een telegram voorgelezen, afgezonden door Gen. Botha, om een van de ondersteuners van zijn partij, die tevens veldkornet was, voor bewezen verkiezings-diensten te bedanken.

Vraag: hoe kwam Sir George aan dat telegram? De steeds zoo verzoeningsgezinde Gen. Botha heeft met zijn tot het uiterste gedreven conciliatie-politiek nog niet veel dank geoogst bij zijn Engelsche ambtenaren, maar dit staaltje van rasse-moraal zal hem zeker al heel pijnlijk hebben getroffen.

Britsche vrouwen naar Zuid-Afrika.

Onze Londensche berichtgever schrijft ons:

De Britsche pers jubelt bij 't bericht over de opening van 't doorgangshuis voor vrouwelijke emigranten te Johannesburg. Vooral de mededeeling, door Reuter wereldkundig gemaakt, dat van de 1600 vrouwen, tot heden van Engeland uit naar Zuid-Afrika gezonden, er 600 reeds gehuwd zijn, vervult de harten der Britsche krantenmenschen met jubelende blijdschap. Van de vrouw hangt 't af, zoo roepen zij uit, of Zuid-Afrika in de toekomst Britsch of Boer zal zijn. Welnu, de Britsche vrouw heeft in Zuid-Afrika de grootsche taak te vervullen om zonen en dochteren op te voeden, die Britsch zullen zijn in hart en nieren, Britsch in denken en doen. Engeland heeft te veel vrouwen, Zuid-Afrika heeft er te weinig. Laten we met alle kracht zorgen, dat er vrouwen uit 't moederland naar de jongste Britsche kolonie gaan.

In dezen geest schrijft de pers van Engeland — met meer gejubel en met meer klem, naarmate 't blad meer jingoïstisch is.

Intusschen zal 't gevolg dezer opwekking en van de opening van 't doorgangshuis niet achterwege blijven. Veel meer vrouwen uit Engeland dan tot dusverre zullen er naar Zuid-Afrika komen, uitgezonden door de voor dit doel hier werkende S. A. Colonisation Association. De Britsche vrouw zal trachten, Zuid-Afrika te veroveren voor den Britschen stam. De Engelsche erkennen dit openlijk.

Hoe Engeland wordt voorgelicht over Zuid-Afrika.

De heer Hamilton Fyfe, die als buitengewoon verslaggever van de *Daily Mail* den hertog van Connaught op zijn Zuid-Afrikaansche reis heeft vergezeld, vindt, dat hij nu ook zijn allerwijst oordeel moet geven over de groote vraagstukken, die 't staatkundige Zuid-Afrikaansche leven in beroering brengen. Waar ieder ander na jarenlange vóórstudie, en na maanden lange studie in Zuid-Afrika zelf, zou huiveren, een oordeel uit te spreken, daar aarzelt deze Britsche journalist geen oogenblik: hij zag uiterst vluchtig, maar zag diep; hij zag weinig,

maar weet alles. Dit slag van Britsche krantenmenschen kent men in Zuid-Afrika reeds sedert meer dan een menschenleeftijd. Het heeft steeds dit werelddeel onberekenbare schade gedaan, omdat 't zijn rustigen ontwikkelingsgang herhaaldelijk heeft gestoord. Hun waanwijze domheden en beleedigende waanvoorstellingen hebben steeds de beide deelen van de bevolking van Zuid-Afrika van elkander verwijderd. En dan durven zij op den hoogsten toon spreken van 't tezamenbrengen der twee rassen, en den Hollandschen Afrikaners verwijten, dat zij die oplossing tegenhouden.

Dit soort van scribenten heeft 't Engelsche volk jaren en jaren lang in de meest duistere onwetendheid omtrent Zuid-Afrika en de Boeren gehouden en die grove onbekendheid was oorzaak, dat in Engeland de Oorlog door de groote massa werd beschouwd als een werk der beschaving. Eerst na den Oorlog heeft men leeren inzien, dat men bedrogen was en dat de Boeren niet de monsters van onbeschaafdheid en onwetendheid waren, welke de Britsche journalisten, die 't zouden weten, voor 't Engelsche publiek hadden afgeschilderd.

Tot dit slag van blinde voorlichters der blinden nu behoort de heer H Hamilton Fyfe. Bovendien ging deze heer reeds met een sterk vooroordeel tegen 't geheele Hollandsche ras naar Zuid-Afrika. Hij was in Holland geweest en had daar niets dan achterlijkheid en gebrek aan geestkracht gevonden. In geen enkel opzicht konden de Hollanders met de hen omringende naties wedijveren, zoo had hij geschreven. Wat kon hij dus van de Hollandsche Afrikaners verwachten, die op hun plaatsen niet in zoo nauwe aanraking waren geweest met de cultuur als hun Hollandsche neef, zoo heeft hij zeker gedacht, en hij schrijft, dat de twee rassen in hun denken, streven en idealen nog steeds verre van elkaar staan. Toen de Jameson-inval nog niet beslist was, kabelde Rhodes': „Vandaag is de gewichtige vraag: Zullen wij winnen? en Zuid-Afrika behoort aan Engeland". Het land staat weder aan den kruisweg. De gewichtige vraag is thans weer, om Rhodes' uitdrukking te bezigen: Zullen de Hollandsche Afrikaners het winnen? Zoo ja, vaarwel dan, droom van een welvarend, vooruitgaand Zuid-Afrika als deel van 't Britsche Rijk. Het zal een klein land zijn, bestuurd door een klein volk, dat zich laat leiden door enghartige begrippen.

De heer Fyfe is wel zoo goed, van deze qualificatie Generaal Botha en Generaal Smuts uit te zonderen. Zij willen wel goed, maar Generaal Smuts heeft geen volgelingen; terwijl de partij, die achter Gen. Botha staat, te sterk is om hem al te veel vrijheid van wil te veroorloven. De *Afrikaander Bond*, *Het Volk* en de *Orangia-Unie* zijn inderdaad de bestuurders van 't land. Zij mogen in de dorpen aan macht verliezen, op het veld houden zij de bevolking in haar vasten greep door middel van de veldkornetten. De „Takharen" zijn Godvreezend en in sommige opzichten zeer nauw van geweten, zegt de heer Fyfe. Maar waar 't handel betreft of hun optreden tegenover de kaffers, daar kennen zij in 't geheel geen gewetensbezwaren. Hun vrouwen en dochters hebben veel te weinig te doen. Haar huiskaffers doen alles voor hen. Zij zitten op de stoep, drinken ontelbare koppen koffie en worden dik.

Hij vertelt dan, ter kenschetsing van 't Afrikaner-karakter, van een bezoek aan zoo'n plaats. Eens op een avond zat een reiziger, die een groot deel van de wereld had gezien, in de kombuis (keuken) te rooken.

De oude Boer deed hem allerlei vragen — in 't Engelsch. Als zijn bezoeker geen Hollandsch kan praten, of 't niet wil doen, dan spreekt hij Engelsch. Maar zeg net „goeden dag" in 't Hollandsch en zij zullen geen woord gebruiken, dat niet Hollandsch is. „En wat is de mooiste taal in de wereld?" vroeg de oude Yakoob (spelling van den heer Fyfe). De bezoeker meende, dat Italiaansch daarop aanspraak mocht maken. „Ja," zei Yakoob, „ik heb 't eens in Pretoria hooren spreken. Ya, dot vas zeer scheen". (Hollandsch van denzelfde). Maar daar viel de zoon des huizes hem in de rede. „Sies, neen," roept hij uit, „dat kan niet. Indien Italiaansch de mooiste taal was, vader, zou God den bijbel in 't Italiaansch hebben geschreven, en wij weten, dat Hij 't in 't Hollandsch heeft gedaan." (Feitelijk zegt de heer Fyfe „in de Taal").

Aan de hand van zulke grapjes, die oud zijn als 't verhaal van den Babelschen torenbouw, verklaart de schrijver: in zulk een bodem schieten nieuwe denkbeelden niet zoo gemakkelijk wortel. Wat tot de Boeren spreekt is de oude, verkeerde meening, dat de Engelschen bedriegers zijn, dat 't land in de macht der Hollandsche Afrikaners moet blijven en dat vooruitgang Gode onwelgevallig is.

Ziehier de wijsheid van dezen heer Tyfe. Men bespare ons zijn politieke bespiegelingen. En zulke kost geldt in Engeland voor hooge wijsheid. Is 't te begrijpen, dat de Engelschen vaak voor verrassingen komen te staan, wanneer zij de volken, die zij op deze wijze hebben leeren zien, in werkelijkheid leeren kennen? Indien hun dit ooit gelukt, want al te veel kans is er, dat zij die volken niet zullen zien, zooals zij in werkelijkheid zijn, maar zooals zij geleerd hebben, dat zij moeten wezen.

PIET CRONJÉ.

Den 4den Februari is te Klerksdorp overleden Gen. Piet Cronjé.

Hij werd geboren in 1835 en vestigde zich in Transvaal, waar hij, in den tijd van het lijdelijk verzet der Transvalers gedurende de eerste Engelsche annexatie en later in den actieven strijd om de onafhankelijkheid (het beleg van Potchefstroom), een rol van beteekenis vervulde. Op 1 Jan. 1896 was hij de leider der burger-commando's, die Dr. Jameson bij Doornkop leerden, dat niet ongestraft een bende vrijbuiters in tijd van vrede de grenzen van een vrijen staat zouden overschrijden. In 1899 werd hij Generaal van het Republikeinsche leger aan de westergrens, en werd zijn naam, samen met dien van Gen. de la Rey en Gen. de Wet, verbonden aan de onvergetelijke gebeurtenissen, die op zoo dramatische wijze werden afgesloten door de rampspoedige épisode aan de Modderrivier, welke een einde maakte aan den „grooten" oorlog, de période der kleine gevechten van Gen. Chr. de Wet inleidde en den ouden legeraanvoerder overleverde aan zijn vijanden, die hem, als een anderen Napoleon, op St. Helena opsloten. Toen de oorlog geëindigd was, keerde hij terug naar Transvaal, en te betreuren is het, dat een man als Cronjé zich heeft laten verleiden, in een Amerikaansch paardenspel te gaan optreden om daar den Boeren-oorlog na te bootsen. In Klerksdorp, in zijn land, is hij gestorven. De herinnering aan zijn leven, vol opoffering, vol moed, vol geestdrift voor de zaak van zijn volk en zijn land, zal blijven. De Transvalers zullen hem herdenken als een man van onkreukbare trouw, die hun land ook als hoofd van het Naturellen-departement gewichtige diensten heeft bewezen; rustig, den vrede liefhebbend; vastberaden, misschien op het koppige af; een Boer van het Veld, met al diens goede qualiteiten en ook met de gebreken daarvan; een type van zijn ras en zijn tijd, dat al zeldzamer wordt.